

САДРЖАЈ

СКРАЋЕНИЦЕ	17
ПРЕДГОВОР ПРВОМ ИЗДАЊУ	19
ПРЕДГОВОР ДРУГОМ И ТРЕЋЕМ ИЗДАЊУ	20
I КРАТАК ПРЕГЛЕД РИМСКЕ ПРАВНЕ ИСТОРИЈЕ ОД НАСТАНКА ГРАДА ДО СМРТИ ЦАРА ЈУСТИНИЈАНА (754. г. п. н. е. – 565. г. н.е).....	23
ХРОНОЛОГИЈА	24
АРХАИЧНО ПРАВО РИМСКИХ ГРАЂАНА (СТАРО <i>IUS CIVILE</i>)	
754–201. г. п. н. е.	25
Краљевство и рана република.....	25
Извори права	26
Закон XII таблица	26
Закони и плебисцити	30
Тумачење (интерпретација)	30
ПРЕТОРСКО ПРАВО (<i>IUS HONORARIUM</i>)	
201 – 27 Г. П. Н. Е.....	31
Република након другог пунског рата до увођења принципата.....	31
Извори права	32
Градски претор и <i>ius honorarium</i>	32
Перегрински претор и <i>ius gentium</i>	34
Закони.....	34
Успон правника	35
КЛАСИЧНО ПРАВО. ВРЕМЕ РИМСКИХ ПРАВНИКА	
27. Г. П. Н. Е.-284. Г. Н. Е.....	36
Принципат.....	36
Извори права	37
Правници (<i>iurisprudentes</i>). Одговори учених правника (<i>responsa prudentium</i>)	38
Закони.....	43
Принцепсове конституције.....	43

Сенатска мишљења (<i>senatus consulta</i>)	44
Едикти магистрата	44
ПОСТКЛАСИЧНО ПРАВО. <i>IUS</i> И <i>LEGES</i>	44
Доминат (284–476)	44
Извори права	45
Царске конституције. <i>Leges</i>	45
Правничко право. <i>Ius</i>	46
Правне школе	46
Варварски зборници римског права	47
ЈУСТИНИЈАНОВА КОДИФИКАЦИЈА	47
Јустинијан	47
Јустинијанова кодификација. <i>Corpus iuris civilis</i>	48
<i>Codex Iustinianus</i> (528–529)	49
<i>Digesta</i> (530–533)	49
Јустинијанове Институције	51
<i>Codex repetitae praelectionis</i> (534)	51
<i>Novelle</i> (Нови закони)	52
ИЗВОРИ САЗНАЊА	52
II ГАЈЕВА СИСТЕМАТИЗАЦИЈА ПРИВАТНОГ ПРАВА	57
III ГРАЂАНСКИ СУДСКИ ПОСТУПАК	
(<i>IUS QUOD AD ACTIONES PERTINET</i>)	59
ЛЕГИСАКЦИОНИ ПОСТУПАК	60
<i>Legis actiones</i>	60
Фазе поступка. Ток поступка	61
<i>In ius vocatio</i> . Позивање на суд	61
<i>In iure</i> . Поступак пред претором	61
<i>Apud iudicem</i> . Суђење пред изабраним судијом	64
Извршење	64
Општи поглед. Оцена	65
ФОРМУЛАРНИ ПОСТУПАК	66
Ток поступка	66
<i>In ius vocatio</i> . Позивање на суд	66
<i>In iure</i>	67
<i>Apud iudicem. Sententia</i>	67
Извршење	68
Формула	68
Делови формуле	69

Примери формуле.....	71
<i>Actio</i> и формула.....	72
Подела тужби.....	73
Остала процесна средства.....	75
ЕКСТРАОРДИНАРНИ (ВАНРЕДНИ) ПОСТУПАК.....	76
Појам.....	76
Основне особине.....	77
Ток поступка.....	77
Надлежност. Стварна надлежност.	
Месна надлежност.....	77
Позивање на суд.....	78
Доказни поступак. Инквизиторно начело.....	78
Пресуда (<i>sententia</i>).....	79
Жалба (<i>appellatio</i>).....	79
Извршење пресуде.....	79
IV ПРАВО КОЈЕ СЕ ОДНОСИ НА СТАТУС ЉУДИ	
(<i>IUS QUOD AD PERSONAS PERTINET</i>).....	81
ОСНОВНИ ПОЈМОВИ СТАТУСНОГ ПРАВА.....	81
Субјекти права.....	82
Физичка лица.....	82
Правна способност.....	82
Пословна способност.....	83
Деликтна способност.....	84
Правна лица.....	84
<i>Status libertatis. Status civitatis. Status familiae</i>	85
Промена статуса (<i>capitis deminutio</i>).....	85
Други фактори који одређују	
правни положај људи.....	85
СЛОБОДНИ И РОБОВИ (<i>STATUS LIBERTATIS</i>).....	86
Правни и стварни положај робова.....	86
Правни положај робова.....	86
Начини постанка ропства.....	87
Стања слична ропству.....	88
Патријархално ропство.....	88
Класично ропство.....	89
Стицање путем робова.....	90
Ноксална одговорност господара.	
<i>Noxae deditio</i>	90

Peculium	91
Ослобођење из ропства (<i>manumissio</i>)	91
Ослобођеници (<i>libertini</i>) и патронат	92
РИМЉАНИ, ЛАТИНИ И ПЕРЕГРИНИ (<i>STATUS CIVITATIS</i>)	93
Римски грађани (<i>cives Romani</i>).....	94
Стицање римског грађанства.....	94
Категорије римских грађана.....	95
Губитак римског грађанства.....	95
Латини	95
Перегрини	97
РИМСКА ПОРОДИЦА (<i>STATUS FAMILIAE</i>).....	97
Уводне напомене	97
Агнати.....	98
<i>Sui iuris</i> и <i>alieni iuris</i>	99
<i>Pater familias</i>	99
<i>Patria potestas</i>	100
Лична овлашћења	100
Имовинска овлашћења.....	100
Постанак	102
Престанак	103
БРАК.....	103
Појам. Законити брак (<i>iustum matrimonium</i>).....	103
<i>Conubium</i>	104
Доб.....	105
Споразум.....	106
<i>Affectio maritalis</i>	106
Брак с манусом.....	106
Брак без мануса.....	107
Мираз (<i>dos</i>).....	108
Августово брачно законодавство	108
Престанак брака	109
Развод брака	109
Прељуба.....	110
ТУТОРСТВО И СТАРАТЕЉСТВО.....	110
Појам.....	110
Туторство (<i>tutela</i>)	111
Туторство над малолетницима	111

Постављање татора	111
Ко може бити тотор	112
Овлашћења татора. <i>Administratio. Auctoritas</i>	112
Престанак	113
Тоторство над женама	114
Старатељство (<i>cura</i>)	115
<i>Cura furiosi</i>	115
<i>Cura prodigi</i>	115
<i>Cura minorum</i>	115
V СВОЈИНА И ДРУГА СТВАРНА ПРАВА	117
СТВАРИ	117
Појам.	117
Подела ствари.	118
Телесне и бестелесне ствари.	
<i>Res corporales. Res incorporales</i>	118
<i>Res in patrimonio. Res extra patrimonium</i>	119
<i>Res in commercio. Res extra commercium</i>	119
<i>Res mancipi. Res nec mancipi</i>	120
Покретне и непокретне ствари	
(<i>res mobiles</i> и <i>res immobiles</i>)	121
Замењиве и незамењиве ствари	
(<i>res fungibiles</i> и <i>res non fungibiles</i>). <i>Genera</i> и <i>species</i>	121
Потрошне и непотрошне ствари.	122
Дељиве и недељиве ствари	122
Просте, сложене ствари и <i>universitas rerum</i>	122
Главна ствар и припадак	123
Плодови	123
ДРЖАВИНА (<i>POSSESSIO</i>)	124
Стицање државине	125
<i>Corpus</i>	125
<i>Animus</i>	127
Стицање путем робова и синова	
(<i>per servum aut filium</i>)	128
Стицање путем заступника	128
Губитак државине	129
Држаоци и детентори.	130
Врсте државине	131
Савесна и несавесна државина.	
<i>Possessio bona fide. Possessio mala fide</i>	131

Законита државина и незаконита државина.	
<i>Possessio iusta. Possessio iniusta.</i>	131
Манљива и неманљива државина.	
<i>Possessio vitiosa. Possessio non vitiosa</i>	132
Функције државине: државина и право	132
Заштита државине: интердикти	133
Разлике између државине и својине.	134
СВОЈИНА (<i>DOMINIUM, PROPRIETAS</i>)	134
Појам.	134
Врсте	135
Приватна својина римских грађана.	
Квиритска својина.	135
Колективна својина.	135
Својина државе	136
Провинцијска својина	136
Перегринска својина.	136
Преторска или бонитарна својина	137
Стицање својине	137
Начини стицања. Поделе.	137
По општем праву. По праву римских грађана.	137
Оригинарни и деривативни начини.	138
Остале поделе.	138
Деривативни начини стицања својине	139
<i>Mancipatio</i>	139
<i>In iure cessio</i>	140
<i>Traditio</i>	141
<i>Iusta causa traditionis</i>	141
Споразум о предаји.	143
Облици предаје	143
Оригинарни начини стицања својине	144
<i>Occupatio</i>	144
Проналажење блага (<i>thesaurus</i>)	147
Прираштај (<i>accessio</i>)	147
Мешање ствари (<i>commixtio, confusio</i>)	151
Прерада (<i>specificatio</i>)	152
Стицање својине на плодовима.	153
Одржај (<i>usucapio</i>)	154
Појам.	154

Закон XII таблица. <i>Usus auctoritas</i>	154
Преткласично право.	155
Класично право	155
Јустинијаново право.	158
Заштита држаоца у положају који води узупапији. <i>Actio Publiciana</i>	159
Ограничења својине	160
Сусвојина (<i>communio</i>)	160
Тужбе за заштиту својине.	161
<i>Rei vindicatio</i>	161
<i>Actio negatoria</i>	163
<i>Actio Publiciana</i>	163
СЛУЖБЕНОСТИ	164
Земљишне (стварне) службености	166
Земљишне сеоске службености. <i>Servitutes praediorum rusticorum</i>	166
Земљишне градске службености. <i>Servitutes praediorum urbanorum</i>	167
Заједничка правила за земљишне службености	167
Постанак	168
Престанак	169
Личне службености	170
<i>Ususfructus</i>	171
<i>Usus</i>	174
<i>Habitatio</i>	174
<i>Operae servorum vel animalium</i>	174
ЗАЛОЖНО ПРАВО	175
<i>Fiducia</i>	176
<i>Pignus</i>	177
<i>Hypotheca</i>	179
VI НАСЛЕДНО ПРАВО	183
ПОЈАМ.	183
ОСНОВНА ТЕРМИНОЛОГИЈА	184
ОСНОВИ ЗА НАСЛЕЂИВАЊЕ.	185
ИНТЕСТАТСКО НАСЛЕЂИВАЊЕ.	186
Закон XII таблица	186
Преторско право	189
<i>SC Tertullianum</i> , <i>SC Orfitianum</i>	192

Јустинијанове Новеле.....	192
ТЕСТАМЕНТ.....	193
Облици тестаментa у историјском развоју.....	194
Способност за прављење тестаментa (<i>testamenti factio</i>)	196
Садржина тестаментa.....	196
Именовање наследника (<i>heredis institutio</i>).....	196
Супституција	198
Ослобођење из ропства (<i>manumissio testamento</i>)	198
Постављање татора (<i>tutela testamentaria</i>)	198
Искључење из наследства (<i>exheredatio</i>)	199
Легати	200
Фидеикомиси	203
Опозив тестаментa	203
Неваљаност тестаментa.....	204
СТИЦАЊЕ НАСЛЕДСТВА И ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ НАСЛЕДНИКА.....	204
VII ОБЛИГАЦИЈЕ.....	209
ПОЈАМ.....	209
ДЕФИНИЦИЈЕ	210
ПОРЕКЛО И КРАТАК ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ.....	211
ОСОБИНЕ ОБЛИГАЦИЈА И ТЕРМИНОЛОГИЈА.....	213
ПОДЕЛА ОБЛИГАЦИЈА	214
Облигације цивилног и преторског права. (<i>Obligationes civiles. Obligationes honorariae</i>).....	214
Цивилне и природне облигације.....	215
<i>Inter partes. Intuitu personae</i>	216
Облигације с више поверилаца или дужника. Подељене и солидарне облигације	216
Облигације с више чинидиби (престација). Алтернативне облигације и факултативне облигације.....	217
Облигације <i>stricti iuris</i> . Облигације <i>bonae fidei</i>	217
Једностране и двостране облигације	218
Облигације с обзиром на извор. Гајева дводеоба и тродеоба. Јустинијанова четвородеоба.....	218
КОНТРАКТИ.....	219
Појам.....	219

Контракт и уговор.	219
Контракт као споразум облигационог права.	220
Контракт и контракти.	221
Контракти и пактови.	221
Контракт и правни посао.	222
Кратак историјат.	222
Подела контраката.	226
Формални и неформални контракти.	226
Контракти <i>stricti iuris</i> и контракти <i>bonae fidei</i>	226
Апстрактни и каузални контракти.	226
Једнострано обавезујући и двострано обавезујући контракти.	227
Доброћини и теретни контракти.	227
Ваљаност контраката.	228
Немогућност испуњења контракта.	235
Контракти <i>stricti iuris. Perpetuatio obligationis</i>	235
Контракти <i>bonae fidei</i> . Контрактна одговорност. Накнада штете.	235
Објективна одговорност и субјективна одговорност.	236
<i>Dolus</i>	236
<i>Culpa</i>	237
<i>Custodia</i>	238
Виша сила (<i>Vis maior</i>).	238
<i>Casus</i>	239
Начело корисности или утилитета (<i>utilitas</i>).	239
Степени кривице у Јустинијановом праву.	239
Противправност.	240
Штетна радња. Проузроковање.	240
Штета (<i>damnum</i>). Накнада штете.	241
Доцња (<i>mora</i>).	241
ВЕРБАЛНИ КОНТРАКТИ.	242
Стипулација.	243
Функције и врсте.	246
<i>Adpromissio</i> . Јемство. Персонално обезбеђење.	247
<i>Adstipulatio</i>	248
<i>Novatio. Cessio. Expromissio</i>	248
<i>Acceptilatio</i>	250

Уговорна казна. <i>Stipulatio poenae</i>	250
Процесне стипулације. <i>Cautio</i>	251
<i>Stipulatio duplae</i>	251
Остали вербални контракти	251
ЛИТЕРАЛНИ КОНТРАКТИ	252
РЕАЛНИ КОНТРАКТИ	254
<i>Mutuum</i>	254
<i>Commodatum</i>	258
<i>Depositum</i>	260
<i>Pignus (contractus pigneraticius)</i>	262
КОНСЕНЗУАЛНИ КОНТРАКТИ	263
<i>Emptio venditio</i>	263
<i>Locatio conductio</i>	270
<i>Locatio conductio rei</i>	270
<i>Locatio conductio operis faciendi</i>	273
<i>Locatio conductio operarum</i>	274
<i>Mandatum</i>	275
<i>Societas</i>	278
НЕИМЕНОВАНИ КОНТРАКТИ (<i>CONTRACTUS INOMINATI</i>)	281
ПАКТОВИ	285
Појам	285
<i>Pacta adiecta</i>	286
Преторски пактови	287
<i>Pacta legitima</i>	288
КВАЗИКОНТРАКТИ	289
Појам	289
<i>Negotiorum gestio</i>	289
<i>Conditiones sine causa</i>	291
<i>Condictio indebiti (solutio indebiti)</i> . Исплата недугованог	292
<i>Condictio ob causam datorum</i> (<i>condictio causa data causa non secuta</i>)	293
<i>Condictio ob causam finitam</i>	294
<i>Condictio ob turpem vel iniustam causam</i>	294
<i>Conditiones sine causa</i> (у ужем смислу)	295
ДЕЛИКТИ	295
Увод	295

Цивилни деликти	299
<i>Iniuria</i>	299
<i>Furtum</i>	302
<i>Damnum iniuria datum</i>	307
Преторски деликти	314
<i>Metus</i>	315
<i>Dolus (Dolus malus)</i>	316
<i>Rapina</i>	317
<i>Fraus creditorum</i>	317
Деликтна одговорност за акте животиња	318
КВАЗИДЕЛИКТИ	320
ГАШЕЊЕ ОБЛИГАЦИЈА	323
Појам	323
<i>Solutio</i>	323
<i>Acceptilatio</i>	324
<i>Solutio per aes et libram</i>	325
<i>Novatio</i>	325
<i>Litis contestatio</i>	326
<i>Pactum de non petendo</i>	326
Смрт	327
<i>Capitis deminutio</i>	327
Случајна пропаст ствари. <i>Vis maior. Casus</i>	327
<i>Compensatio</i>	328
VIII РИМСКО ПРАВО У СРЕДЊЕМ И НОВОМ ВЕКУ	331
ГЛОСАТОРИ. БОЛОЊСКА ШКОЛА. 11–13. ВЕК	332
КАНОНСКО ПРАВО КАТОЛИЧКЕ ЦРКВЕ	338
ПОСТГЛОСАТОРИ. 14 ВЕК	340
ХУМАНИЗАМ. ШКОЛА ЕЛЕГАНТНЕ	
ЈУРИСПРУДЕНЦИЈЕ. 15–16. ВЕК	343
<i>USUS MODERNUS PANDECTARUM</i> . 17. ВЕК	345
ШКОЛА ПРИРОДНОГ ПРАВА. 17–18. ВЕК	346
Идеја природног права кроз античку	
и средњовековну историју	346
Морална теологија и	
школа природног права у Саламанки	347
Модерна школа природног права	348
НЕМАЧКА ИСТОРИЈСКОПРАВНА ШКОЛА	351
ПАНДЕКТНА НАУКА У НЕМАЧКОЈ	353

МОДЕРНА ПРАВНА РОМАНИСТИКА.....	354
IX СРБИЈА И РИМСКО ПРАВО	355
СРЕДЊОВЕКОВНА СРБИЈА И РИМСКОВИЗАНТИЈСКО ПРАВО	355
СРБИЈА У НОВОМ ВЕКУ	357
ЦИТИРАНЕ ИЗРЕКЕ.....	359
ЋИРИЛИЧНИ РЕГИСТАР ПОЈМОВА И ИМЕНА	361
РЕГИСТАР ЛАТИНСКИХ РЕЧИ И ИМЕНА	367
ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ	379